

Dikter som skär som en rakkniv

Hösten 2018 släpptes **Hanna Rajs Laras** debutdiktsamling *Armarna*. En debut som fick genomgående fina recensioner. När hon nu kommer med sin tredje samling, *UNDER MÅNEN*, ett drygt trettiotal dikter, bygger hon vidare på sina tidigare teman, den judiska identiteten, arvet som tredje generationens Förintelseöverlevande och antisemitismen, den judiska gruppens utsatthet i det vardagliga i Sverige. Men hon skriver också drabbande om kärlek, missbruk, sorg och förlust. Dikterna i *UNDER MÅNEN* skildrar två verkligheter; ett idag, ett nu men som alltid står i skuggan av historien och det som har varit. Allt sker under överinseende av en måne stadd i ständig förändring som aldrig är densamma. En måne man inte kan lita på?

Här ett utdrag ur *JAG KAN SE OSS* om **Hanna Rajs Laras** verklighet:

jag kan se oss dela stad med / folk som hoppas att vi dör /
som i film och på tv / du vet som lesbiska gör / det får gå
att dom bor bredvid / så länge som dom inte stör / och om dom
hotar hur vi lever / har vi lurar i så vi inte hör / svär att
aldrig fastna i / allt det där vi befinner oss i / din för
alltid bara vi / till dig går all min energi

I kärleksdikten *I ISTRIEN* står familjehistorien i fokus. Här beskriver hon sina morföräldrar **Dina** och **Jovan Rajs** första möte. De träffas på ett sommarläger för judiska ungdomar efter kriget och blir ett par. Dina bär under deras möten en brosch med en balettdansös, en brosch som Hanna sedan får av sin mormor när hon är tolv år.

...Jag har broschen på mig / när jag gifter mig och mormor /
gråter när hon ser den / några få gånger har jag sett / henne
gråta av lycka / första fotot på dom två / är från nyår på /

judiska ungdomsklubben i belgrad / 1957 och dom där leendena /
i dom där leendena / syns inte kriget alls

Hanna Rajs Lara har otvivelaktigt hittat sin form, sitt personliga uttryck. Dikterna är fyllda av obändig kraft och skrivna med ett direkt tilltal på ett ungt, modernt talspråk, färgat av dagens sociala medier och chattkonversationer. Det skär vasst som en rakkniv. Allt med en rytm och en melodi som för tankarna till hip-hop och rap. Med upprepningar och omtag som stundtals blir som en refräng. Det är både slam poetry i ett rasande, febrigt tempo, ofta rimmat, samtidigt som det finns stråk av närmast liturgisk poesi. Texterna har ett tilltal som går längre än ord, som manar till handling, till aktion trots att hon i dikten *MIN EGEN* inte tycker att hon själv gör tillräckligt.

... jag har nöjt mig med att följa folk som gör saker / medan jag snackat om mod och om heder
och jag vet att jag pratat om folks tystnad / men det är dags att jag pratar om min egen
jag fattar att jag måste aktivera mig / eller ångra det så länge jag lever /
för jag vet att jag pratat om folks tystnad / men det är dags att jag pratar om min egen...

För den som har serbiska rötter, är judinna och gift med en kvinna som är invandrad är tillvaron fylld av fruktan och kamp. En ständig påminnelse. Frun som ber henne att gömma Davidsstjärnan innanför tröjan när de är ute på stan, metalldetektorer utanför Pride gudstjänsten och när hon besöker synagogan, dörrslussar och vakter vid kosherian där hon köper sitt kaffe eller när hon som ledare på ett kollo för barn får lära sig hur man ska agera vid en terrorattack.

Hanna Rajs Lara lever med en ständig rädsla i en verklighet som vill henne illa. En rädsla dels över vad som händer i nuet, dels en rädsla som hon har ärvt. Det handlar inte bara om ett genetiskt arv, traumat efter Förintelsen, utan också om ett kulturellt och socialt arv. Hon skriver i *ARV*:

"inget e överdrivet / de underdrivet
inget e överdrivet / å de e inget skämt / finns anledningar
till att säkerheten skärps /
vi e rädda efter allt som har hänt / en del som har hänt oss /
en del som vi ärvt / en del som ska hända men inte hänt än /
de som händer våra barn / de skrämmer oss mest / så va ska vi
göra me allt som vi ärvt"

I dikten ((*HANNA RAJS*))drar hon så fram alla fördomar och klichéer som tänkas kan i ljuset och gör om dem till stå-upp-komik och satir. (*Det är en antisemitisk symbol att skriva judiska namn inom tre parenteser.*) Hon klär av sina spöken men hon gör det med ett djupt allvar. Det handlar om åsikter och påståenden som numera torgförs öppet inte längre bara på obskyra sajter och i slutna rum. Här är ett utdrag:

... säger lita aldrig på en jude / vi är sluga parasiter / ja,
vi är reptiler /så ofta fördrivna /att det måste vara vårt fel
/ så det minsta ni kan göra / sätta namn i parenteser / eller
listor och register / vi är mångkulturalister / vi är rika
terrorister /vi är neurotiska nazister / vi är snåla
satanister / vi är kroknästa marxister / vi är bleka
globalister / vi är fega sionister / på nåt sätt är vi
socialister / och samtidigt världens kapitalister / så vet
ni vad jag heter / skriv det i tre parenteser

Det är svårt att göra Hanna Rajs Laras poesi rättvisa genom att återge några få brottstycken, så jag uppmanar istället till läsning och då gärna högläsning. Det här är en poesi som manar till eftertanke och den ska höras och lyssnas på!

Heléne Nellvik

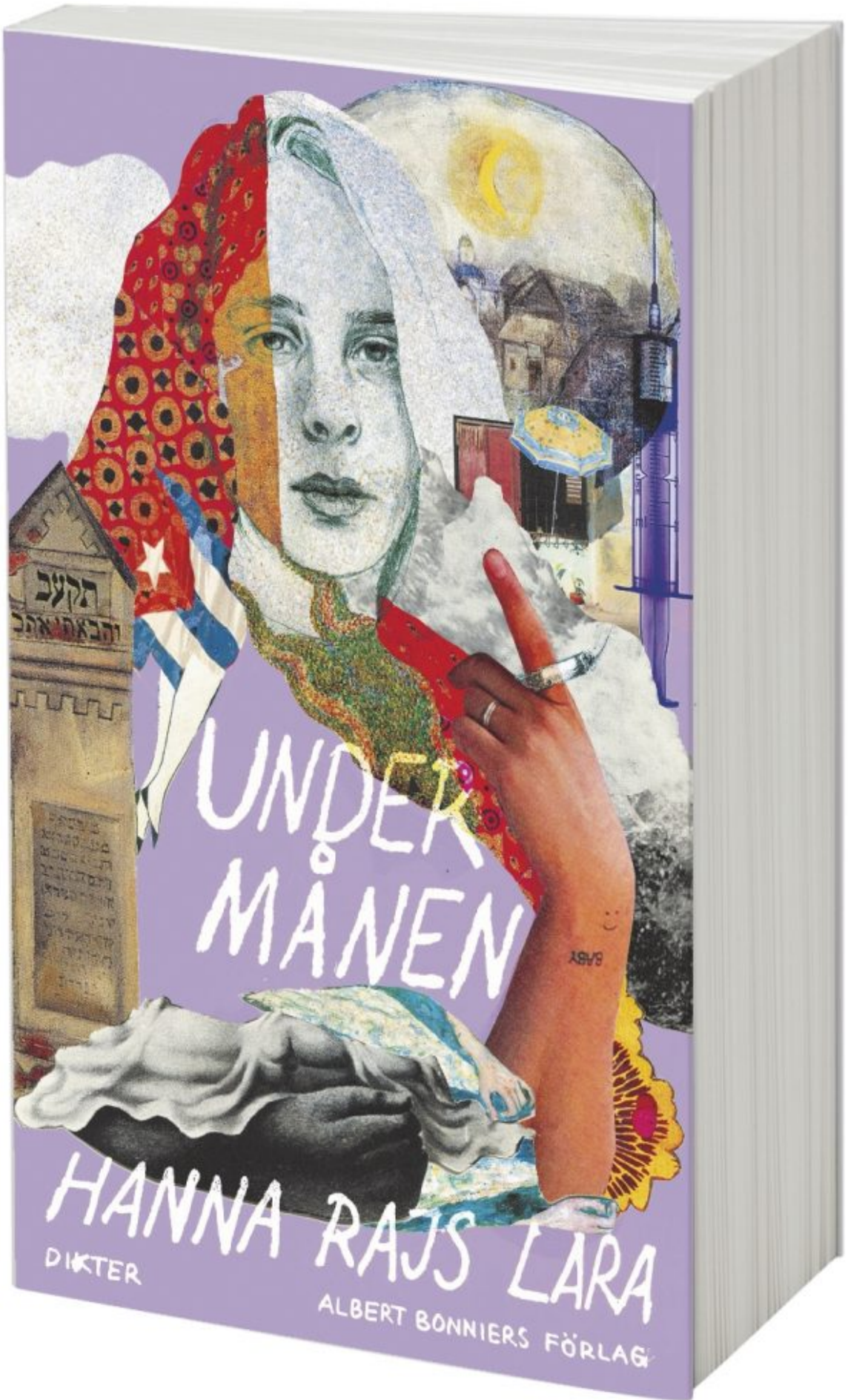
UNDER MÅNEN

Hanna Rajs Lara

Albert Bonniers Förlag

Hanna Rajs Lara f 1991 är poet utbildad vid Biskops-Arnö och Konstfack. Hon arbetar på judiska församlingen i Stockholm med

kulturprogram för unga. Debuterade 2018 med diktsamlingen *Armarna* för vilken hon tilldelades SKMA:s (svenska kommittén mot antisemitism) Elsa-pris för att hon *"genom sin diktning på ett unikt sätt förmedlar en ung människas upplevelser av antisemitismens närvaro i vårt samhälle och den smärta och rädsla den framkallar"*. Baby hennes andra diktsamling kom 2019.

UNDER
MÅNEN

HANNA RAJS LARA

DIKTER

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

Hanna Rajs Lara:s tredje bok